

הידעת?

האדריכלים והתכניות

תכנית בית המקדש הראשון, שהקים שלמה המלך, ניתנה מן השמים לאביו, דוד המלך. על הבית השלישי וכל פרטיו התנבא יחזקאל הנביא. הבית השני, שהקימוהו עולי בבל, דמה בכמה פרטים לבית הראשון ובפרטים אחרים לבית המקדש השלישי, שייבנה בקרוב ממש.

כותל הגלים

כשבנה הורדוס המלך את בניין האולם, בנה את הכתלים בשורות אבנים בולטות ושקועות לסירוגין – שורה אחת בולטת ושורה אחת שקועה. האבנים השקועות היו ירקרות והבולטות לבנות. לפי דעה אחרת, צבען של האבנים היה כחול ושחור. אחר-כך ביקש הורדוס לצפות את הכתלים זהב, אולם החכמים הביעו התנגדות. הסיבה: כאשר הכתה השמש על הכתלים, שברו גלי החום את קווי הראייה והעניקו לשורות האבנים בעלות שני העומקים ושני הגוונים מראה מרהיב, כשל גלי-ים מתנועעים.

דלת שהפליגה בים

כל דלתות העזרה היו מצופות זהב חוץ מאלה שבשער ניקנור – שהפריד בין עזרת הנשים לעזרה – שהיו של נחושת. התלמוד מספר על יהודי מארץ ישראל ושמון ניקנור, שנסע לאלכסנדריה כדי להביא משם שתי דלתות לעזרה. בדרך, בלב ים, התחוללה סערה ונאלצו להשליך את אחת הדלתות מן האנייה. כשרצו להשליך את הדלת השנייה, אמר ניקנור שישליכו גם אותו איתה, ופסקה הסערה. כשהגיעה הספינה לנמל עכו נראתה הדלת – שבאורח נס 'הפליגה' בעקבות האנייה – מבצבצת מבין גלי הים.

הנברשת המתנוצצת

הלני המלכה נדבה נברשת של זהב ואותה תלו בפתח האולם. בזמן הניץ החמה זרחה השמש על הנברשת וזו הפיצה סביבה ניצוצות אור. כך ידעו הכול שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

רמב"ם, הלכות בית הבחירה

• כשבניין ההיכל והעזרה, בונין באבנים גדולות; ואם לא מצאו אבנים, בונין בלִבְנִים. ואין מפצלן את אבני הבניין בהר הבית, אלא מפצלן אותן ומסתתין אותן מבחוץ, ואחר-כך מכניסין אותן לבניין. שנאמר "אבנים גדולות אבנים יקרות, לייסד הבית אבני גזית", ואומר "ומקבות והגרזן כל כלי ברזל, לא נשמע בבית בהיבנותו".

(פרק א, הלכה ט)

• ואין בונים בו עץ בולט כלל, אלא או באבנים או בלבנים וסיד; ואין עושין אכסדרות של עץ בכל העזרה, אלא של אבנים או לִבְנִים. ומרצפין כל העזרה באבנים יקרות. ואם נעקרה אבן אף-על-פי שהיא עומדת במקומה – הואיל ונתקלקלה, פסולה; ואסור לכוהן העובד לעמוד עליה בשעת העבודה, עד שתיקבע בארץ.

(פרק א, הלכה י)

• ומצווה מן המובחר לחזק את הבניין ולהגבירו כפי כוח הציבור, שנאמר "ולרומם את בית אלוהינו". ומפארין אותו, ומייפין כפי כוחן; אם יכולין לטוח אותו כולו בזהב, ולהגדיל במעשיו – הרי זו מצווה.

(פרק א, הלכה יא)

• אין בונין את המקדש בלילה, שנאמר "וביום, הקים את המשכן" – ביום מקימין, לא בלילה; ועוסקין בבניין מעלות השחר, עד צאת הכוכבים. והכול חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם – אנשים ונשים, כמקדש המדבר; ואין מבטלין תינוקות של בית-רבן לבניין. ואין בניין מקדש דוחה יום טוב.

(פרק א, הלכה יב)

למה ללמוד על בית-המקדש כשעדיין אין מקדש?

יש סבורים כי העיסוק בענייני המקדש נועד ל'משוגעים לדבר' או למי שיש להם תכניות לבנות בעצמם את בית-המקדש, כאן ועכשיו. זו תפיסה שאינה נכונה.

אף-על-פי שעדיין לא נבנה המקדש אין הדבר פוטר אותנו מן החובה ללמוד את תורתו והלכות עבודתו. להפך, דווקא מתוך הציפייה לבניין בית-המקדש עלינו לשאוף לדעת כל פרט ופרט עליו, כאדם המצפה לדבר-מה גדול ונשגב, שיש בו צימאון לדעת כל פרט מאותו דבר גדול.

ה'חפץ חיים': האם מתחילים להכין סעודה כשהמוזמנים כבר באים!?

רבי ישראל מראדין, ה'חפץ חיים', ייסד סדר לימוד מיוחד בענייני קודשים ועודד את הציבור לעסוק בענייני המקדש. מופלאים הדברים שהוא כותב במכתב, כשנתיים לפני פטירתו:

"עניין לימוד סדר קודשים ודיני הקודש והמקדש הוא עניין נשגב קדוש למאוד, וכמו שאמרו חז"ל שתלמידי-חכמים העוסקים בהלכות עבודה בכל מקום, מעלה עליהם הכתוב כאילו מקריבים אותם בבית-המקדש. ועוד איתא בחז"ל, שתלמידי-חכמים העוסקים בהלכות עבודה בכל מקום – מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה בית-המקדש בימיהם..."

"בימינו אלה, שברור אצלנו שהמה עקבתא דמשיחא, ולא רחוק היום שיתגלה כבוד ה' בעולם על-ידי ביאת אליהו הנביא ומשיח-צדקנו, ונזכה לבניין בית-המקדש ונקריב אז קרבנות כפי שכתוב בתורתנו הקדושה – הרי אנו צריכים להכין את עצמנו בלימוד דיני עבודת הקרבנות ודיני הקודש והמקדש..."

"משל למה הדבר דומה, לאדם שהזמין קרואים גוונים למשתה, וכאשר באו אליו הקרואים, התחיל רק אז להכין צורכי המשתה והסעודה. האם לא לשוטה ופתי יהיה נחשב איש כזה?! וחזן ממה שילגעו עליו הקרואים, עוד יהיה להם תרעומת, שלא חשש לכבודם והזמין בעת שלא הכין עדיין כלום לסעודה".

(מכתבי החפץ חיים, סימן קי)

כל העוסק בתורת הבית כאילו עוסק בבניינו

אמרו חז"ל, שעל-ידי העיסוק בתורת הבית, הקב"ה מעלה עלינו כאילו בנינו אותו. במדרש נאמר שכאשר הראה הקב"ה ליחזקאל את צורת הבית, אמר לו: "הגד את בני-ישראל את הבית וייכלמו מעוונותיהם ומדדו את תכנית".

אמר יחזקאל לפני הקב"ה: "עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו, ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית? ...וכי יכולין הן לעשות? הנח להם עד שיעלו מן הגולה ואחר-כך אני הולך ואומר להם".

אמר לו הקב"ה ליחזקאל: "ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל?!... גדול קרייתה בתורה – כבניינה. לך אמור להם, ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קרייתה שיתעסקו לקרות בה – אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבניין הבית".

(מדרש תנחומא פרשת צו, יד)

ב"ה

שייבנה בית המקדש...

הזמנה לסיור בבית המקדש

אמרו חז"ל שכל העוסק בתורת הבית, כאילו עוסק בבניינו

יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד – המרכז (ע"ר) ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 072-2770100, פקס 03-9606169
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il

נא לשמור על קדושת העלון

בית המקדש - מראה כללי

העזרה - מראה מלמעלה

ה'סובב' (6) (מעין מדרכה שסבבה את המזבח) ומזה את הדם על ארבע הקרנות. לאחר שהיה מסיים את עבודתו היה יורד בכבש הקטן שמשמאל.

7. בית-המטבחיים. שמונה עמודים ועליהם ווים לתליית הבהמות השחוטות ולהפשטת עורן. ליד העמודים היו שמונה שולחנות-שיש לביטור הבהמות.

8. הכיור. כיור ולו שנים-עשר ברזים שימש את הכוהנים לרחיצת ידיהם ורגליהם לפני תחילת עבודתם.

9. שולחנות. שני שולחנות, של כסף ושל שיש, שימשו את הכוהנים בעת עבודתם. שולחן הכסף - להנחת הכלים, ושולחן השיש - להנחת נתחי הקרבנות.

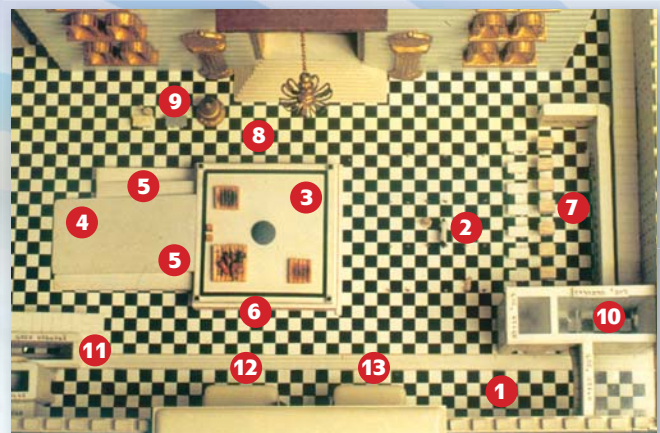
10. תשע לשכות היו בעזרה. בצפון (10) - לשכת-הגזית (בה ישבו שבעים ואחד חברי הסנהדרין הגדולה), לשכת-פרהדרין (מושב הכוהן הגדול), לשכת-הגולה (ממנה סיפקו מים לכל העזרה). בדרום (11) - לשכת-המלח (בה אוחסן המלח לעזרה), לשכת-הפרווה (שם נמלחו עורות הקרבנות), לשכת-המדיחין (בה הודחו קרבי הקרבנות). במזרח (12) - לשכת פינחס המלביש (מקום הממונה על בגדי הכוהנים), לשכת עושי חביתין (שבה אפו את מנחת החביתין שהקריב הכוהן הגדול בכל יום). הלשכה התשיעית הייתה בעזרת-הכוהנים ושמה לשכת בית-אבטינס שבה הכינו את הבשמים לקטורת.

1. עזרת-ישראל. שטח בתוך העזרה שאליה נכנסו ישראלים טהורים. בינה ובין עזרת-הכוהנים הפרידו ארבע מדרגות שעליהן עמדו הלוויים ושרו בעת הקרבת הקרבנות.

2. עזרת-כוהנים. שם נעשתה עבודת הקרבנות -

שחיטתם, זריקת דם על המזבח, פשיטת עורם, ביתורם לנתחים ושרפת החלקים על המזבח. גם הקרבת המנחות מקמח ושמן, ניסוך היין והמים על המזבח - נעשו שם.

3. המזבח החיצון. חוט אדום הקיף את המזבח ('חוט הסקרא') ותפקידו להבדיל בין סודי זריקות הדם. על גג המזבח היו ארבע קרנות ושלוש מערכות-אש. במרכז המזבח היה ה'תפוח', ערמת אפר שנוצבר משרפת העצים. בצידו הדרומי של המזבח (4) היה הכבש הראשי, ומשני צידיו (5) עוד שני כבשים קטנים. הכוהן היה עולה בכבש הקטן הימני אל

המבנה המרכזי של בית המקדש ובו האולם (3)
הקודש וקודש הקודשים (4)

כלה עורב

נברשת הזהב (10)

חלונות

העזרה (2)

בית הניצוץ

לשכת בית השמנים (8)

יציע הנשים

עזרת הנשים (1)

לשכת הגזירים (5)

בית המוקד

שער ניקנור (9)

לשכת המצורעים (7)

חמש-עשרה מדרגות עגולות

שתיים-עשרה מדרגות

לשכת דיר העצים (6)

בית-המקדש נחלק לכמה אגפים כלליים: **עזרת נשים** (1) היא החצר החיצונה, ובחג-הסוכות היו מקימים בה יציע לנשים; **העזרה** (2) שבה הקריבו את הקרבנות; המבנה המרכזי (3) של בית-המקדש שגובהו מאה אמה (כשבע-עשרה קומות!) ובו **האולם, הקודש וקודש הקודשים** (4), שבהם הכלים המקודשים ביותר.

עזרת נשים

עזרת הנשים הייתה ריבוע שמידותיו - 135 אמה על 135 אמה. ארבע לשכות היו בארבע פינותיה; גודל כל לשכה - 40 אמה על 40 אמה.

הלשכה הדרומית-מזרחית (5) היא לשכת הנזירים, ובה היו הנזירים מבשלים את קרבנותיהם ומגלחים את שערם בתום תקופת נזירותם.

בפינה הצפונית-מזרחית (6) הייתה לשכת דיר-העצים, שבה היו כוהנים בעלי-מום (הפסולים להקרבת קרבנות) בודקים את העצים המיועדים למזבח מפני תולעים.

בלשכה שבפינה הצפונית-מערבית (7) טבלו המצורעים, כדי להביא את קרבנם.

בלשכה הדרומית-מערבית (8) אוחסנו היין והשמן לצורכי בית-המקדש, ומכאן שמה - לשכת בית-השמנים.

העזרה

קדושת העזרה גדולה משל עזרת-הנשים, שכן בה הוקרבו הקרבנות.

את שטח העזרה (187 אמה על 135 אמה) הקיפה חומה, ובה שבעה שערים. כל שער ורחבו 10 אמות וגובהו 20 אמה. בצד צפון

- שער הניצוץ, שער הקרבן ושער בית-המוקד; במזרח - שער ניקנור; בדרום - שער הדלק, שער הבכורות ושער המים.

כאמור, בעזרה נעשתה עבודת הקרבנות: שחיטתם, זריקת דם על המזבח, הפשטת עורם, ביתורם לנתחים והעלאת החלקים על-גבי המזבח החיצון.

האולם

אל פתח האולם הובילו שתיים-עשרה מדרגות. בפתח עצמו לא היו דלתות אלא פרוכת בלבד.

הבניין היה רחב יותר בצידו הקדמי וצר יותר מאחוריו. צורתו זו יש בה דמיון למבנה גופו של אריה, ומשום כך נקרא 'אריאל'.

בטבורו של האולם היו הקודש וקודש-הקודשים. סביבם נבנתה מערכת תאים, שבאמצעותם גם אפשר היה להגיע לגג הקודש וקודש-הקודשים לצורכי סידוד (פעם בשנה) ובדיקה לצורך שיפוצים (אחת לשבע שנים).

מעל גג האולם היה מעקה שגובהו שלוש אמות ועליו שפודי מתכת חדים - אמה גובהם - ומטרתם למנוע עורבים ועופות אחרים מלעמוד על שפת הגג ולטנף את כותלי האולם. שם המעקה - 'כלה עורב'.

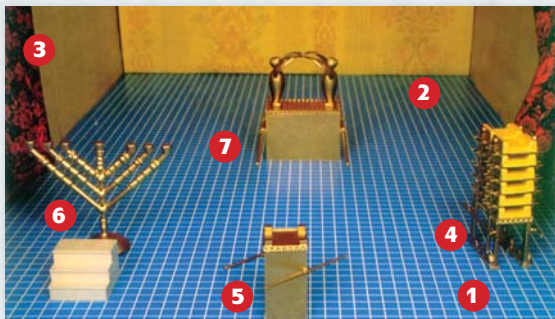
הקודש וקודש-הקודשים

בבניין המרכזי שכנו האולם, הקודש וקודש-הקודשים. בקודש היו: המנורה, השולחן ומזבח הזהב. בקודש-הקודשים הייתה אבן השתייה ועליה עמד בבית-המקדש הראשון ארון הברית. למקום זה היה נכנס הכוהן הגדול אחת בשנה, ביום הכיפורים.

הקודש וקודש-הקודשים

ה'קודש'. ששת קניה מלכסנים.

7. ארון הברית. עשוי עצי-שיטים ומצופה זהב, בתוך קודש-הקודשים, עומד על אבן השתייה. משני צידיו הבדים ומעליו שני הכרובים. בבית-המקדש השני לא היה ארון אלא אבן-השתייה בלבד.

1. קודש. החלק האמצעי, אחרי ההיכל, הוא ה'קודש', ובו המנורה, השולחן ומזבח-הזהב.

2. קודש-הקודשים. החלק הפנימי והמקודש ביותר. אליו היה הכוהן הגדול נכנס פעם בשנה, ביום הכיפורים.

3. פרוכת. בבית-המקדש הראשון היה כותל מפסיק בין הקודש לקודש-הקודשים. בבית-המקדש השני היו במקומו לכל רוחב המקדש שתי פרוכות, שהמרחק ביניהן אמה אחת (כחצי מטר). (בתמונה הפרוכות מוסטות לצדדים).

4. שולחן-הפנים. עמד בצפון ה'קודש', עשוי עצי-שיטים, מצופה זהב. עליו הניחו את שתיים-עשרה חלות לחם-הפנים ואת הלבונה, ושני בדים מצידיו.

5. מזבח הזהב. ניצב במרכז ה'קודש', משוך כלפי מזרח. עליו הקטירו את קטורת הסמים ובפינותיו שני בדים.

6. מנורה. עשויה זהב ובעלת שבעה קנים, ניצבה בדרום

התמונות בעלון באדיבות: 'המקדש' - ספר מהודר בפורמט אלבומי המסביר וממחיש את בית-המקדש השני וכליו לפי הרמב"ם. טל' המחבר: 02-581227. המו"ל: 'ברית שלום'. 'ספר המקדש' - ספר בפורמט אלבומי המתאר את תולדות המקדש לדורותיו. מו"ל: 'פרסומי ישראל' ומכון המקדש, טל' 02-6264545.